ДОДАТОК до „БУКОВИНИ“.

РУСКА РАДА

НАРОДНА ҐАЗЕТА

Виходить що тижня в пятницю | Адрес Редакциї: „РУСКА РАДА“ в Чернівцях ул. Петровича ч. 2. | Коштує річно 4 корони.

Ч. 18. Чернівцї, дня 30. цьвітня (13. мая) 1904. Рік VII.

Ворiг іде!

—

Консисторский совітник Бежан поїхав в Кімполюнґский повіт на полїтичну аґітацию задля надходячих виборів до сойму. Він має в тих волоских сторонах „ратувати волоску справу“, а полагодивши там нецерковну справу, має загостити в такій самій нецерковній справі в рускі повіти, особливо в кіцманьский щоби тут, як каже: „ратувати православіє“.

Придивім же ся близше „причинам“ сеї небувалої доси явної полїтичної аґітациї зі сторони наших церковних румунізарорів, бо розуміє ся само собою, що таку роботу не може вести совітник консисторский без відомости і дозволу церковної зверхности, так консисториї як і самого митрополита.

Чим загрожена народна справа у волоских повітах на Буковинї? Яка зміна грозить там від близьких виборів в некористь волоского народу?

Доси висилав волоский нарід з волоских околиць на своїх заступників до сойму волоских дїдичів, або таких, що йшли у всяких справах з дїдичами рука в руку.

Минувшого лїта, при доповняючих виборах до сойму, по смерти посла Чунтуляка, вдало ся волоскому народови в сучавскім повітї вибрати собі перший раз на свого заступника не дїдича або дїдичівского поплечника, щирого прихильника волоского селяньства, Авреля Ончула, ревного Волоха з дїда прадїда. Се перестрашило волоских дїдичів і їх поплечників дуже. Бо таке нещастє могло би наступити при надходячих виборах і в других сїльских повітах. А се було би для дїдичів і їх поплечників дїйсне нещастє, бо вони любили і заступали селян у соймі доси так, як лис кури.

Мужики не розуміли доси, на що вибирали депутатів до сойму. А дїдичі зискали з тої мужицкої несьвідомости і загарбали таким чином, перевагу у соймі. Тому й не дивота, що в соймі уложили собі дїдичі закони на свій хосен а на кривду народу. Вкажемо ми приміром на обшари двірскі. Хто жиє, на двірских обшарах той не платить нїчо на громадскі видатки, але має зиск з усїх громадских видатків. На школу платять вони лиш пятину а громада чотири пятин, на шпиталь за бідних знов платить лиш громада, а обшар двірский нї крейцара і т. д. На все платить нарід від цїсарского лева, лиш обшари двірскі нї.

Та се не дивно, що дїдичі старали ся зсувати тягарі з своїх плечий на плечі народу, бо кожда рука є собі крива, але дуже дивно, що далеко більша часть сьвящеників і митрополит, стоїть також по сторонї інтересу дїдичівского а не по сторонї громад, хоть церкву становить громада і папотців годує громада, бо дїдичів не багато — на цїлу Буковину лиш 150 — з котрих ледви третина належить до нашої церкви, бо понад дві третинї, се

Поляки або Вірмени і Жиди. В соймі всї посли-сьвященики разом з митрополитом ідуть плече в плече з дїдичами. Се показало ся виразно, коли щирі народні заступники — депутати, зажадали аби сойм скасував закон про обшари двірскі і иньші для народу некористні закони. Митрополит був против того, бо каже, що дїдичі єму призвали ся, що як би на них наложив ще які небудь тягарі, то вони би збанкротували. Отже дїдичів жаль, хоть більше, як дві третинї з них нашій церкві чужі, а народу, що становить церкву, не жаль, аби платив за себе і за дїдичів, хоть той нарід вгинає ся під тими тягарами і вже дїйстно банкротує і втїкає! Отже куда ігла, туда й нитка; куда митрополит туда й більша часть сьвящеників.

Є ще й иньша причина, чому більша часть панотцїв не стоїть по сторонї народу а по сторонї дїдичів.

Дїдичі мають таке право, що лиш той сьвященик отримає парафію, на котрого дїдич згодить ся, хоть би той дїдич не належав до тої церкви, котрій призначує сьвященика. Тож буває таке, що сьвященик аби отримати презенту мусить підписати дїдичови, що ніколи не буде нїчого против інтересу дїдичівского робити! Се знаємо із уст таки самих сьвящеників. Тепер зрозуміє кождий, чому так мало таких панотцїв, що у всяких справах йдуть щиро з народом рука в руку.

Чогож поїхав конснсторский совітник як раз тепер перед виборами в кімполюнґский повіт і в другі волоскі повіти? Він, як сам сказав, пішов ратувати інтерес волоского народу. Поминїм се, що така аґітация зовсїм не церковна справа, то спитаймо ся: чим загрожена при надходячих виборах волоска народна справа? Чи накидують там Волохам може Русини або Нїмцї або Поляки своїх кандидатів? Нїкому й не снить ся таке! Але иньша трівога напала на церковних верховодів. Ото волоский нарід хоче скинути з себе ярмо дїдичівске, заносить ся на то що волоский нарід готов вже вибрати собі щирих прихильників народу, Волохів на своїх заступників — депутатів а не як доси дїдичів або дїдичівских поплечників. І отсе так дуже затрівожило Бежапа! з сего вихотить, що Бежан не поїхав туда ратувати волоску народну справу але ратувати інтерес дїдичівский!

Потім має навістити рускі повіти, в першій мірі кіцманьский повіт. Щож затрівожило тут так дуже нашу консисторию і нашого митрополита, що висилають в сї рускі околицї підчас виборів, клятого ворога руского народу?! Тут — кажуть — має він ратувати православіє!

Микола Дерлиця.

Пташенята.

Розвиднювало ся дуже повільно. Пізною осїню вже й так не скоро вибирало ся на днину, а то ще налягла на місто сїра мрака — густа хоч зачирай.

Полїцай, що сторожив на Паньскій, зупинив ся на розї, де схрещували ся ще дві вулицї. Було тихо. В ринві легко дзюрчала вода, що збирала ся з осадженої по дасї мраки. Полїцай збочив хідником попри публичний огородець ід Руській. Ступав повільно, на сухійших місцях хідника вдаряв сильнїйше ногами і здрігав ся цїлим тїлом. Його проймала дрож; його плащ, автономічна рогата шапка, стрепіхаті вуса і брови були нанизані крапельками роси. Був сїрий, як і мрака. Уйшов зо 50 кроків, а проти високого поставника сьв. Теклї, що стояв по противній сторонї дороги, завернув ся. На перехрестю вулиць стояв довше і старав ся збагнути, що де дїє ся.

На однїй із примежних вулиць зарисувала ся постать мущини. Полїцай зігнав з повік росу, витягнув шию і силував ся розпізнати лице пішохода. А в тім зробив зворот і подав ся в глуб Паньскої. Рівночасно із-за поставника сьв. Теклї виховзнуло ся двоє дївчат. Босонїж перебрили болото, що розілляло ся по дорозї таки грубою верствою, та хідником спішили панови на зустріч. Пан випередив їх і звернув на Паньску. Дївчата побігли

Чим же загрожене православіє в руских повітах? Які ознаки, які причини має Бежан, консистория і митрополит на се? Нїгде нї одній рускій души в цїлім краю й не снить ся шкодити православній церкві. Противно. З сусїдного руского села, Залуча, просять ся тисячі, аби консистория приймила їх до православної церкви. Але консистория і митрополит зовсїм не спішать ся. Так само, як консистория і митрополит Морар не спішили ся приняти руске село Гниличка до православної церкви, ба митрополит Морар ще чванив ся перед сьвітом і урядом тим, що „православна консистория не займає ся приверненем душ до православної церкви“!

Чогож лицемірять вороги руского народу, чого шукають перед виборами в руских повітах? На се дві зовсїм не церковні причини. Одна причина та сама, що й у волоских околицях: ратувати інтерес дїдичівский; а друга причина: нищити самопізнане в рускім народї, гнобити і придавлювати відроджене руского народу на Буковинї! Отсе, а не єзуїтско-фарисейскі видумки ворогів нашого народу истинні причини вандрівки Бежана по Буковиньскій Руси.

Та Бежан не важив би ся навістити рускі повіти, як би не мав опори в панотцях Волохах, що їх висилає консистория на рускі парафії вмисно на те, аби вони придавлювали відроджене руского народу. Вони не терплять і не люблять руский нарід. Дїти свої відокремлюють в селї від руских дїтий і руского народу, як від джуми, та спроваджують окремішних волоских слуг і няньок, аби не заразили ся рускою мовою.

Придавлювати руский дух в рускій громадї починають вони в самій церкві, впроваджують поволи і незамітно в службу Божу вперед кілька волоских ектеній, потім уводить волоский апостол, а потім касують навіть наше тисячлїтне сьвяте євангелїє і читають незрозуміле рускому народови волоске. Хто сего не знає або сему не вірить, най піде до чисто-руского села Ленківцїв і почує се на власні вуха, той буде знати, яким духом дише наша церковна зверхність супроти руского народу. По иньших руских парохіях молодші панотцї не вміють навіть руского отченашу, навіть не всилї нарід висповідати.

Оттакі сьвященики, се підпори тих ворожих замірів консисторского совітника Бежана.

Але він і єго спільники мають ще й між рускими панотцями кілька зрадників руского народу на свої услуги. Тих кілька, то такі, що їм зогидила ся рідна руска мова нашого народу а засмакувала московска. Вони хотїли би, аби всюда у нас замість нашої рідної рускої мови запроваджено мову московску.

на здогін. Старша нечайно вхопила пана за руку і похилила ся цїлувати. Пан почувши студений, слизький дотик, здрігнув ся, нагло зупинив ся, а вириваючи руку, ненароком ударив дївча по лобі.

— А то що? — скричав.

— Змилосердїть ся, паноньку, ми бідні! — залебедїла дївчина.

— А! — сказав пан, перебігаючи цїлу скалю.

Дївча хотїла знов ухопити його руку, але пан держав уже руки в кишенях.

— То твоя сестричка? що? Гм, гарні личка, хоч брудні. Як підростете, прийдете до мене, — так собі говорив пан, потім із притиском засьміяв ся і поплив ходою сальонового льва. Дївчата переглянули ся.

— Ото! — сказала старша тремтячим голосом.

Вернули нї з чим, звідки прийшли. Старша дївчина, може десятилїтня, сперла ся плечима до ступня поставника, пустила кінцї виповзлої плахти, що нею вкривала свою голову і клуночок на плечах, та засукувала руки. Менша, найбільше шестилїтня, причакнула коло неї, обгорнувши заболочені ноги спідничиною. На голові мала малу, забрукану, мальовану хустинку. Полїцая не спускали з очий.

У клуночку, за плечима у старшої, щось заворушило ся і замявкало. Дївчина вхопила кінцї плахти, притисла сильно до грудий і стала підкидувати ся до гори. Мявканє притихло. Полїцай тим часом вернув на ріг Панської. Пішоходи хоч

Отсих кілька відступників, хоть їх лиш кілька, тим шкіднійші, бо вони підшивають ся під руский нарід як рідні свої панотції і подають таким чином ворогам-румунїзаторам руске топорище до ворожої сокири на руский нарід.

Вони наносять рускому народови незмірну шкоду, бо через них вороги вказують на наш нарід у Відни, як на непевний нарід. Кажуть: о куда вони, до Москаля! Ізза того Русинам не довіряють, ізза того других підпирають а нас давлять, ізза того другим народам добре а нам гірко і тяжко жити, бо волїють Поляків, Волохів, Німців, як тих що тягнуть до Москаля.

От в чім незмірна шкода, в чім тяжке прокляте! Не в великім числї відступників, а в тім, що одно гниле яблуко цїлу купу здорових зіпсує, одна вівця цїлу череду заразить, а за кілька відступників-зрадників цїлий нарід невинно карає ся!

Отсих кілька змосковщених панотців, се найсильнійша підпора наших ворогів. І ті відступники йдуть всїм на услугу против інтересу руского народу. Вони звязали ся тепер з дїдичами і з ворожими нам консисторниками. Вороги уживають їх против нашого руского народу. На їх поміч і на свої повні кишенї надїють ся вороги, що при теперішних виборах вишлють з руских повітів до сойму самих дїдичівских послушників. Кажуть, що аби їх коштували теперішні вибори і найбільше добро, то постарають ся, аби лиш не вислав нарід до сойму: Пігуляка, Стоцкого, Василька і Ончула. Бо як би не рускі посли, то вони мали би вічний спокій у соймі і безмежне пановане над народом, як то бувало колись, доки наших щирих руских послів не було ще в соймі.

Отсю цїль має вандрівка консисторского совітника Бежана у волоскі і рускі повіти. Отсе тепер найважнїйша „церковна“ задача консисториї і митрополита. От тому й не хоче митрополит тепер нїкого предложити на вікарія. Митрополит чекає на вибори до сойму. Випадуть вибори в некористь Русинів, то не буде потребувати зважати на потреби і право руского народу в церкві і постарає ся на вікарія о такого ворога Русинів, як Калїнескул і Бежан. Коли-ж побідять Русини при виборах, то митрополиг буде змушений бути „справедливим“ і буде мусїв числити ся з Русинами. Тепер знаєте, чого висилають консисторского совітника Бежана на аґітацию по краю?

Як знаєте, то треба й знати, як клятого ворога гідно приняти по руских селах і як обходити ся з відступниками народу, що з ним возити ся будуть.

Не дуфай руский народе, на нїкого, як на свою власну силу. Що сам зро-

---

іще рідко, а все вже вештали ся сюди й туди. Полїцай розглядав кождого вже здалека. Перепустив кількох панів, підносячи руку до дашка шапки, та сам подав ся за ними. Дївчата вдруге побігли на перехресте і натрафили на муляра. Сей не зупиняючись, уткнув щось старшій у руку. Менша швиденько вхопила сестричин кулак і розвела його; побачивши там крейцар, повела очима на сестру, при чім показала дрібонькі зубки — оттак як заголоджена собака, коли побачить у руках чоловіка кусник хлїба.

Муляр зробив добрий початок. Як раз вертали — понайбільше жінки — з раннього богослуженя. Сестрички розщибали ся. Бігали вперед, завертали ся, бродили по болотї, похрамували, ховзали ся на хіднику, але не могли нарікати. Перепадало дещо в їх дрібні руки. Та нараз сполошив їх якийсь поважний горожанин.

— Що то за порядок? — визлобив ся він. — Дїти вчити жебрати? Полїцай, нагнати їх геть!

Полїцай справдї застукав підковами об хідник і побіг за дїтваками. Дїти сховали ся за сьв. Теклю. Полїцай не вступав ся вже з рога Паньскої. По якімсь часї обійшов здалека городцем сьвяту Теклю і наблизив ся до дївчат.

— Ну, маєте дещо? — заговорив.

Старша оторила кулак і пальцем другої руки пересуваючи гроші по долони, говорила:

— Отсе Жидови за нічлїг, то дитинї на молоко, а ті два мамі на булочку.

биш для себе то й будеш мати, що пропустиш, то зискає воріг проти тебе для себе! На чужу поміч не здавай ся а ратуй ся сам! Не слухай мовчки підступних солодких слів твоїх ворогів а дай їм відповідь належну що руский нарід знає, хто єму брат а хто би его знищити рад.

Війна.

Японці довго приготовляли ся до поважного атаку на суши і виконали его доперва в хвили, коли знали, що атак мусить скінчити ся їх побідою. Остаточно перший офензивний рух першої японьскої армії скінчив ся так, як се обчислив був єї комендант ґенерал Курокі. Перша армія перейшла ріку Ялю і обсадила росийскі позициї на правім березї ріки. Перші кроки до головного атаку на росийскі позициї розпочали ся дня 26. цьвітня, дня 29. цьвітня кинули Японцї через ріку міст а 30. цьвітня японьска армія перейшла ріку і розпочалась тридневна битва.

Аби мож було поробити приготовленя до киненя моста через ріку, відділи цїсарскої ґвардиї і другої дивізиї заатакували Росиян дня 26. цьвітня на островах на ріцї Ялю, вигнали їх звідтам і обсадили сї острови. При тім ґвардия мала 9 тегко і 16 тяжко ранених; друга дивізия не мала нїяких страт. Росияни забрали з собою до Кулїєнчену богато убитих і ранених. Козак, котрого Японцї зловили зізнав, що в передній сторожи росийскій були три полки схїдно-сибірских стрільцїв. Команданта 22. полку кінних стрільцїв знайдено убитого і похоронено в Віджу. Знайдено також 95 убитих і 6 живих коний.

Від полудня 26. цьвітня аж до 27. цьвітня Росияни бомбардували з перервами Віджу. Японцї на сю пальбу не відповідали. Дня 26. цьвітня відкомандировано з японьскої ескарди Гойоса 2 канонїрки і 2 пароходи, аби підплили в гору ріки Ялю. Сї кораблї розпочали пальбу і росийска артилерия мусїла замовкнути. Дня 28. цьвітня дві компанії японьскої піхоти ґвардийскої підійшли аж до Гушану. Росияни утїкли, лишаючи 5 трупів. Росияни стріляли з великого віддаленя з під Кулїєнчену, аби не дати Японцям вибудувати мосту. Ся пальба була безуспішна.

Дня 25. цьвітня дванацята дивізия зачала будувати міст коло Сукішину. На другий день рано міст був вже готовий і армія сейчас зачала переходити. Від години 10·40 рано до 1·29 з полудня була вона з усїх сторін виставлена на сильну пальбу, але остаточно Росияни мусїли замовкнути. Японцї мали убитих 2 підофіцирів, а ранених 2 офіцирів і 22 рядових. Того самого дня (30. цьвітня) о годинї 8 вечером був готовий міст через головне русло ріки. Армія перейшла через ріку

Потім подивила ся на меншу так жалісно.

— Для нас знов нема нїчого, — додала.

— Робіть, що знаєте, — сказав полїцай, — а на Паньску не ходїть, там уже иньший буде.

І пішов своєю дорогою. Дївчата не знали, куди собою вдарити. На Паньскій справдї явив ся иньший сторож „безпеченьства“. От вони пішли в публичний огородець, що тягнув ся здовж Паньскої. Під деревом білїли ся порозсипувані дробинки булки. Менша нахилила ся і визбирувала їх з болота просто в рот. Кришки падали десь з дерева. Старша підвела голову і побачила, як два чи три воробцї пробували сїсти на поличку, що була прикріплена до дерева заввишки хлопа, вдарили ся крильцями і посипала ся булка.

— Ганю, ходи-но сюди, — сказала до меншої. — Я тебе підсажу, а ти подиви ся, що є на дощинцї.

Ганя звела рамена як би до лету, а сестра на силу піднесла її до гори.

— Самі кришки, сказала Ганя.

— Позмітай у подолок! — радила старша.

Отсе вони попали на спорт пана бурмістра. Він зробив ся в містї навіть популярним. Пан бурмістр, член товариства охорони зьвірят, подбав, щоб у відповідних місцях городця поуставлювано полички, і сам ранками зимовою порою насипував на полички, як він виражав ся, пташенятам на їду. Того ранку пан бурмістр розпочав

і помаширувала на Гушан. Того самого дня прийшло під Антунсієном до битви з 400 Росиянами на дуже близьку мету. Також российска артилерия сильно палила. По годині Росияни цофнули ся. В ночи з суботи на неділю Японції обійшли ліве крило Росиян, а над раном розпочав ся загальний атак на российскі позициї. Японьскі батериї тяжких гармат, розставлені на полудневнім березї Ялю і японьскі канонірки на ріці бомбардували российскі позициї, на котрі рушила японьска армія, котра вже стояла на північнім березї ріки. Ґенерал Куроки звернув пальбу цілої своєї артилериї на российскі позициї між Кулїєнченом а Кошокою. Росияни відповіли огнем з всїх гармат. О годині 7 вечером батериї Курока мусїли замовкнути. О пів години пізнїйше Куроки дав наказ атаку на цілій лїнії. Японьска піхота кинула ся бігцем наперед, перейшла ріку Іго, бредучи по пояс в воді і заатакувала баґнетом горби обсаджені Росиянами. Між годиною 3 а 5 з полудня Росияни утїкли.

В неділю о пів до 8 рано пішли до атаку всї дивизиї і до двох годин обсадили верхи Кулїєнчену аж на північ до Макону і Юмукону.

Взагалї Росиянам поводить ся дуже зле і не тільки на мори а й на суши. Із того, що написано висше, видно, що Росиян над рікою Яльо побито в богатьох місцях. Страти по сторонї российскій дуже великі: багато забрано в полон а ще більше убито; немало також, загинуло невідомо де. Із российских вождів убито уже двох ґенералів: Капіталїньского і Засулїча. Крім сего, Японції забрали уже багато землї; вони заняли Ноюнґчванґ і Фенґуанчен. А найбільшою невдачою Росиян в послїдних часах є те, що Японцям вдало ся замкнути в'їзд до Порт-Артура, так що тепер великі кораблї не можуть анї виїхати анї вїхати до сего порту. З якою відвагою бороли ся Японції при замкненю Порт-Артура можна бачити із опису тої борби, який подає один российский письменник, що бачив єї на власні очи:

„Неприятель весь час визначав ся на диво гідною відвагою і не хотів піддати ся. Моряк на брандері, що впав на Електричну скалу, на зазив „піддати ся", скочив з револьвером з руцї на цілу компанію. Другий Японець, який впав у воду, ратований нашими, старав ся удуситись ковніром. Заполонених Японців наші салдати положили на землю і прикрили шинелями, аби їх загріти. Японції в шалюпах, під градом катрачів умерали в наших очах однак нї одна з шалюп не дала знаку, що хоче піддати ся. На однїй з шалюп, яка вискочила на беріг, було 7 здорових і 15 ранених. Всї взяті в полон, старали ся задусити. Всї ранені в голови і груди. З щоглів затоплених брандерів стягнено лише 8 Японців. До одного з поринаючих

отсе свою дїяльність. Обтулений в довгу бунду, в глубоких кальошах обходив він огородець, черпав рукою з паперового мішечка дробники булки і сипав на полички. Рівночасно зазирав за пташками і приманював їх найлюбійшими словами.

Вже був упорав ся, коли спостеріг, як здоровенна ворона скакала з гилї на гилю, все низше й низше, потім сїла на поличку і пажерливо заїдала булку. Пану бурмістрови то не подобало ся. Зігнав ворону. Приплила йому гадка подивити ся, що дїєть ся на иньших поличках. Адже-ж таких ворон тепер без лїку по містї. Ішов і йому робило ся якось нїяково. На кінцї городця, від сьв. Теклї, став і зачудував ся. Дїтвак держав дїтвака в повітрі, а той обкрадав пташенята. Зробив пару кроків і зловив дїтваків. Був лютий, такий лютий, що не знав, як то назвати.

— Полїцай! — крикнув.

Залякані дївчата стояли тихо, як зловлені пташки; здавало ся, що не дихають. Полїцай надбіг.

— На полїцию! Добре держати! Сам стягну протокол, — важко дишучи приказував бурмістр.

І полїцай пігнав їх на полїцию.

— Феральний день! Бідні пташенята! буркотів пан бурмістр, поспішаючи до бюра.

До протоколу приставив дївчат знаний з досьвідку полїцай.

— Як називає ся ваш отець? — грізно питав пан бурмістр. Дївчата мовчали.

— Злодїйське насїнє, говори! — лютив ся бурмістр.

брандерів підплила наша шалюпа, аби ворогів ратувати, але они почали стріляти картачами. До рана борба скінчила ся.“

Дописи.

Із Топорівців.

У нас відбули ся загальні збори читальнї „Рускої Бесїди“ в дня 8. мая в недїлю по Юрію в домі предсїдателя нашої читальнї п. Петра Ґелича. Явило ся 80 членів збори тревали від год. 5. до 7. год. бо перед тим були збори нашої каси. Після спровозданя видїлових то заохоченя зібраних, аби брали ся до просьвіти вибрано на ново предсїдателем читальнї Петра Ґелича а єго заступником Семнйона Макаренка секретарем Андрія Василинчука касиєром, Ґеорґія Козуба Дорофтеєвого. Бібліотекарем, Михайла Губчака, господарем читальнї Танаска Дутчака а заступниками видїлових Івона Корбута і Івона Гарасима. Члени урадили вкладку 1 корона на рік. Наради закінчено сьпіваючи „Христос воскрес“ і многолїтствіє цїсареви. — *Андрій Василинчук* секретар, *Петро Ґелич* предсїдатель.

Всячина.

Парлямент відрочено дня 10. с. м. та не знати чи справу тим справлено, бо більшости послів, які засїдають тепер в парляментї не в голові гаразд широких верств населеня як мужиків та робітників.

Із сїчового руху. Сеї недїлї засновує ся „Сїч“ в Дубівци. Там повинно зійти ся як найбільше людий із сусїдних сїл, щоб докладно почути, що то є тота „Сїч“ та аби заводили єї у кождім селї.

Місіонар королем людоїдів. Перед 11 роками приїхав до Нової Ґвінеї еванґелицкий місіонар, В. Е. Бромайло і почав ширити християньску віру між одним з тамошних племен Папуанців, котрі є людоїдами. Був він перед тим місіонаром на островах Фіджі і знав, як поводити ся з дикунами. Якось в кілька тижнїв по єго приїздї занедужав тяжко кацик племени, себто король по нашому. Місіонар, розуміючись троха на лїках, вилїчив єго з недуги, за що діждав ся великих почестий. Вдячний королик приняв єго до племени і зачислив до своєї родини. Тепер вже гаразд жило ся місіонарови, та на тім єще не конець єго кариєри. Королик так полюбив свого спасителя, що іменував єго своїм наслїдником. В кілька лїт опісля той королик помер, а місіонар засїв на єго престолї. Так отже

Полїцайови стало жаль бурмістра, він не був лихий чоловік.

— Отець їх помер перед двома тижнями, — відповів.

— То мати десь є!

— Де мати? — звернув ся полїцай до старшої дївчини.

— В шпитали, — відповіла.

Очи бурмістра все ще бігали, але він питав уже притишеним, не зовсїм певним голосом: — На що ви крали булку?

Сарша дївчина зложила ся до плачу і ледво промовила:

— Ми від двох днів нїчого не їли.

В тім у клунечку глухо замявкало.

— Перешукати! — гнївно чи здивовано повелїв бурмістр полїцайови.

Полїцай здіймив з плечий дївчини плахту з клуночком і поклав на підлозї. Бурмістр сторопів. Він чув, як у самім вершку його лисої голови щось рушило ся і сунуло ся геть на очи. Аж присїв на кріслї. Єго долїшня губа звисла в низ, а широко отвореними очима дивив ся на голу майже дитину, що лежала перед ним на лахах, з очима без клїпок, з побабченим загноєним тїльцем, зо стрепіхатим, скуйовданим волосем... Зрозумів. Він глянув у бездонну пропасть нужди, дістав завороту голови і млости і — відвернув ся.

— Випустити геть! — сказав безрадним тоном.

І дївчата, як пташенята, опинили ся знов на волї.

о. Бромайло є нинї місіонарем а рівночасно і начальником Папуанців. І добре єму на новім становищу — є вповнї щасливим. — Так оповідає иньший місіонар, Е. В. Волер, котрий приїхав недавно до Льондону.

Легкий заробок. В однїй анґлїйскій часописи було раз таке оголошенє: Хто пришле нам доляра, того навчимо, в який спосіб може легко заробити 25 долярів на день. Під оголошенем було подане імя „компанїї". І що думаєте? Многі люди писали листи до сеї „компанїї" і посилали їх враз з долярами. „Компанїя" ховала гроші до кишенї а їм відписувала так: Пов. Пане! Дайте оголошенє до ґазет таке, як маємо ми, а коли знайдете кождого дня 25 дурнів, що вам повірять, то заробите що дня в легкий спосіб 25 долярів. Люди дïставши такі листи, ховали їх мовчки до кишенї і кляли компанїю, котра тимчасом далї робила інтереси.

Чоловік зьвір. На днях плили на Бузї в Галичинї дараби і случайно вода занесла їх на мілину. Ту зачіпили о щось твердого в піску. І показалось, що то було тїло чоловіка. Коли се витягнули, пізнали що се жінка Німця з німецких Ланів Якопцого Йосифа, котра еще в лютім десь „пропала". Привезений муж пізнав в тїлї, що почало розкладатись свою жінку. Відтак слїдство показало, що він сам єї забив а відтак закинувши катанку чи спідницю на голову, вкинув єї до Буга, Тїло вода занесла на мілину і замулила. Причиною замордованя жінки мало бути підозрінє, що жінка веде житє неморальне.

Як пізнати вік корови і кілько мала телят. Підчас тївности у корови творить ся на рогах корови перстїнне заглубленє, бо тодї корова з'уживає багато материї на витворенє теляти. По отїленю виповняє ся ріг, але слїдуюча тївність перериває се виповненє і творить нове заглубленє. Більша просторонь між такими перстенями свідчить, що корова через рік не була тївна. З огляду на се, що ялівка зістає доперва в півтора або півтретя роках тївною, то перший перстень дістає вона в 3 роцї. — Вік корови знову пізнаємо по зубах: сїкачі відновляють ся у корови в 18—20 місяци, внутрішні середнї зуби в 2—$2^1/_2$ роцї а внїшні в $2^3/_4$—3 роцї житя.

Чоловік не пізнає власного голосу. Коли до ґрафофону, машини, що записує і віддає людский голос, будемо говорити а відтак станемо слухати власного голосу, не пізнаємо його. Причина сего явища така, що чоловік сам чує свій голос не лиш ухом, але й чашкою, головою. Наслїдком того його власний голос видає ся йому иньший як другим людям.

Збіже удає ся лиш тодї добре і приносить господареви пожиток, як єго сїяти на переміну, то з окоповими, то з листовими ростинами. Поле, що на нїм оттак на переміну управляти мимо то окопові, то листові ростини, то знов збіже, дасть нам на половинї ниви такий самий видаток, який без такої переміни маємо з цїлої ниви.

Сила мурашок. Знаємо всї, що мурашки є то зьвірята дуже відважні, що не дають ся так легко знеохотити і нераз міг кождий пересьвідчити ся, як мурашка двигає на собі тягар значно більший від неї самої. Один американьский природник спостеріг раз саранчу, яка — бачило — ся ходила не рушаючи ногами. Він приглянув ся близше сему дивному явищу і пересьвідчив ся, що саранча нежива але її тягне мурашка. Мурашка була дуже мала, а саранча незвичайно велика. Природник зважив їх. Мурашка важила 3 мілїґрами а саранча 190 мілїґрамів. Отже мурашка двигала тягар 60 разів більший від тягару своєго тїла. Як бачимо, сила мурашок справдї незвичайна.

Видавє Товариство „РУСКА РАДА". За редакцию відповідає ІВАН ЗАХАРКО
З друкарнї „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Ів. Захарка.

